

บทที่ 2

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพลู

พลู (Betel Vine) เป็นพืชสมุนไพรและเครื่องเทศอีกชนิดหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันมาเป็นเวลาช้านาน ใบบริโภคสดร่วมกับหมาก หรือที่เรียกว่า "การกินหมาก" นอกจากนี้ยังใช้เป็นพืชสมุนไพรชนิดหนึ่งด้วย เนื่องจากใบบมีสรรพคุณในการรักษาโรคต่าง ๆ ได้ดีเช่น ยาแก้ไอ แก้เสบ ยาขับลม ยาห้ามเลือด เป็นต้น พลูมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Piper betle Linn. อยู่ในตระกูล Piperaceae ซึ่งจัดอยู่ในตระกูลเดียวกับพริกไทย ดีปลี สะเด้าน และข้าวพลู ฯลฯ เป็นต้น มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศอินเดีย ต่อมาจึงกระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วทวีปเอเชีย ตลอดจนจนถึงทวีปแอฟริกา สำหรับประเทศไทย สามารถปลูกพลูได้ดีในทุกภาคของประเทศ แต่เดิมมีการปลูกพลูอยู่ทั่วไปทั้งในลักษณะของสวนหลังบ้านและปลูกเป็นการค้า เนื่องจากสมัยนั้นประชาชนยังนิยมการกินหมาก ต่อมาสมัยจอมพลป. พิบูลสงคราม มีนโยบายห้ามข้าราชการและประชาชนกินหมาก เพราะเห็นว่า เป็นวัฒนธรรมที่ล้าหลัง จึงมีผลทำให้มีการตัดทำลายสวนพลูลงเป็นจำนวนมาก เกษตรกรจึงหันไปปลูกพืชอื่นเป็นการทดแทน แต่ในปัจจุบันเกษตรกรได้หันมาปลูกพลูเป็นอาชีพกันอีกครั้ง จนกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของหลายจังหวัด เช่น ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครปฐม มหาสารคาม ขอนแก่น ฯลฯ เป็นต้น และเพราะพลูเป็นพืชที่มีแนวโน้มว่าจะ เป็นพืชส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยในอนาคต จึงได้มีการฟื้นฟูการปลูกพลูเพื่อส่งออกกันเป็นจำนวนมาก ประเทศลูกค้าที่สำคัญได้แก่ ปากีสถาน สหพันธ์มาเลเซีย สิงคโปร์ ซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์¹

พืชมักเป็นพืชยืนต้นชนิดลำต้นอ่อน มีลักษณะ เป็นเถาเลื้อยต้องการสิ่งยึดเกาะในการพวงลำต้นและ เพื่อสร้างความเจริญเติบโต ผลผลิตที่ใช้จำหน่ายและบริโภคคือใบ มีลักษณะทางพฤกษศาสตร์ แยกได้ดังต่อไปนี้

ราก พืชมีรากอยู่ 2 ชนิด คือ

1. รากที่ใช้หาอาหาร ซึ่งเจริญอยู่ในดินทำหน้าที่หาแร่ธาตุอาหารและน้ำจากพื้นดินแล้วส่งผ่านลำต้นขึ้นไปยังใบ เพื่อการปรุงแต่งให้เป็นอาหารสำเร็จรูปกลับไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของต้นพืช เนื่องจากยอดพันธุ์พืชที่ปลูกเกิดจากการตัดยอดพันธุ์ปักชำหรือการตอน ฉะนั้น จึงไม่มีรากแก้ว รากที่เกิดมีประมาณ 6 รากใหญ่ และมีรากแขนงแตกแยกออกไปอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งประสานกันอยู่อย่างหนาแน่นในระดับลึกจากผิวดินประมาณ 30-60 เซนติเมตร แผ่กว้างออกไปตามรัศมีพุ่ม

2. รากที่ใช้สำหรับยึดเกาะ (Aerial Roots) หรือที่เกษตรกรเรียกว่า "ตีนตุ๊กแก" เป็นรากพืชที่เกิดออกมาจากข้อของลำต้น ซึ่งมีหน้าที่ใช้สำหรับเกาะยึดลำต้นให้ติดแน่นกับค้าง เพื่อพวงลำต้นพุ่มไม่ให้หลุดออกจากค้างได้ง่าย รากที่ใช้เกาะ เป็นรากเกิดใหม่ รากแก่จะไม่ยึดเกาะค้าง ดังนั้น ผู้ปลูกพืชจะต้องมัดยอดอ่อนให้ยึดค้างอยู่เสมอก่อนที่จะรากอ่อนจะงอกออกทำหน้าที่เกาะยึด

ลำต้น ลำต้นพืชเป็นไม้เนื้ออ่อนค่อนข้างจะอวบน้ำ มีลักษณะ เป็นเถาที่เจริญขึ้นโดยเกาะกับค้าง ผิวของลำต้นขณะอ่อนจะมีสีเขียวเรียบเมื่อแก่จะมีร่องเล็ก ๆ ขนานกันตลอดลำต้น ร่องเป็นสีน้ำตาลเข้ม สันร่องเป็นสีเขียว ลำต้นเป็นข้อและปล้อง เมื่อแก่โคนลำต้นจะมีผิวขรุขระ สีน้ำตาลอ่อนปนเทาและเนื้อไม้แข็งขึ้น มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 - 1.5 เซนติเมตร ลำต้นส่วนบนเจริญแตกแยกออกต่อเนื่องกันไปเป็นจำนวนมาก มีขนาดประมาณ 2.5 - 5 มิลลิเมตร

¹ เอียน ศิลาชัย "พืชม" ข่าวสารเกษตรศาสตร์ ปีที่ 28 ฉบับที่ 3 มิ.ย.-ก.ค.2526.

ใบ ยาวประมาณ 6 - 17.5 เซนติเมตร กว้าง 3.5 - 10 เซนติเมตร รูปร่างรีขอบขนานถึงรูปไข่ ฐานใบบ้านถึงมนกลมหรือเว้ารูปหัวใจ (cordate) ปลายใบแหลมผิวใบเรียบ ผิวใบด้านบนมีสีเขียวเข้มกว่าผิวใบด้านล่าง เส้นใบหลักมีประมาณ 5-7 เส้นเป็นร่องปุ่มด้านบน หนูนเด่นชัดด้านใต้ใบ เส้นใบย่อยประสานกันเป็นร่างแห ใบอ่อนหรือใบที่ยังไม่แก่เต็มที่จะมีลักษณะอ่อนนุ่ม สีของใบมีสีเขียวปนเหลืองจนถึงเขียวเข้ม

ดอก พืชเป็นพืชที่มีดอกชนิดเพศเดียว (UNISEXUAL Flower) แยกอยู่คนละต้น (dioecious) ดอกทั้งสองเพศนี้มักจะบานไม่พร้อมกัน ดังนั้น โอกาสที่ดอกตัวเมียจะได้รับการผสมเกสรจากดอกตัวผู้จึงมีน้อยมาก

ช่อดอกเพศเมีย มีลักษณะยาว รูปทรงกระบอกปลายมนยาวประมาณ 3 - 8 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.6-1 เซนติเมตร มีก้านช่อดอกยาว 1.5-3.5 เซนติเมตร มีดอกเล็ก ๆ สีขาวไม่มีก้านดอก เกิดเรียงกันอยู่บนช่อดอกโดยรอบรังไข่ฝังอยู่ในแกนช่อดอก มีเกสรตัวเมีย 4-6 อัน บางครั้งอาจพบเพียง 3 อัน มีรูปร่างคล้ายดอกปลายแหลม ยาว 0.6 มิลลิเมตร

ช่อดอกเพศผู้ รูปทรงกระบอกปลายมน ยาวประมาณ 3.5-7 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3.5 มิลลิเมตร ก้านช่อดอกยาว 1.5-3.9 เซนติเมตร ที่ฐานมีขนละเอียดเกิดโดยรอบ มีเกสรตัวผู้อยู่ 2 อัน เกสรตัวผู้มีรูปร่างคล้ายไต ก้านเกสรตัวผู้ยาว 0.75-1 มิลลิเมตร ดอกตัวผู้มีขนาดเล็ก ๆ เท่าหัวเข็มหมุด เกิดอยู่โดยรอบช่อดอก

เมื่อดอกตัวเมียได้รับการผสมพันธุ์จะติดผลมีเมล็ดและ เมล็ดมีรูปร่างคล้ายรูปไข่ยาว 2.25-2.6 มิลลิเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 มิลลิเมตร

พันธุ์พื พันธุ์พืสำหรับใช้รับประทานที่นิยมปลูกกันในประเทศไทย มีอยู่ 2 ชนิด คือ พืชเขียวและพืเหลือง

1. พืชเขียว ใบมีขนาดใหญ่และหนา โดยมีความยาวประมาณ 10-15 เซนติเมตร และกว้างประมาณ 8-12 เซนติเมตร ใบจึงมีลักษณะค่อนข้างบ่อเหมือนใบโพธิ์ มีสีเขียวเข้มมีรสเผ็ดกว่าพืเหลือง เป็นที่นิยมของตลาดต่างประเทศ

2. พลูเหลือง ใบมีขนาดเล็กและบางกว่าพลูเขียว ปลายใบเรียว โดยมีความยาวประมาณ 10-17.5 เซนติเมตร และกว้างประมาณ 6.5-11 เซนติเมตร มีสีเขียวอ่อนอมเหลือง รสไม่เผ็ดมากนัก เป็นที่นิยมของท้องตลาดและผู้บริโภคในประเทศไทย

อนึ่ง จากการศึกษพบว่า เกษตรกรของไทยในเขตภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมปลูกพลูเหลือง เพื่อที่จะขายผลผลิตให้แก่ผู้บริโภคในท้องถิ่นและจังหวัดใกล้เคียงที่มีการปลูกพลูไม่เพียงพอกับการบริโภค ซึ่งแหล่งเพาะปลูกพลูเหลืองเพื่อการค้า ได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอศรีมหาโพธิ์ และอำเภอบึงนทร์บุรี จังหวัดขอนแก่น อำเภอเมือง โดยที่ผู้บริโภครูปลูเหลืองส่วนใหญ่อยู่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ผลผลิตพลูเหลืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่เพียงพอแก่ความต้องการของผู้บริโภค เป็นเพราะความแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ จึงต้องสั่งซื้อใบพลูจากเขตเพาะปลูกในภาคตะวันออก จากการสำรวจพบว่า ตลาดรับซื้อพลูเหลืองที่ใหญ่ที่สุดคือ ตลาดที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ส่วนเกษตรกรที่ปลูกพลูในภาคกลาง ส่วนใหญ่มักปลูกพลูเขียว ได้แก่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม อำเภอภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เพื่อจำหน่ายผลผลิตให้แก่พ่อค้าส่งออก เพราะว่าเป็นเขตภาคกลางมีประชาชนที่นิยมการกินหมากน้อยมาก และพลูเขียวเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ

ประโยชน์ของพลู

พลูเป็นพืชสมุนไพร ซึ่งใช้บริโภคและผสมตำยารักษาโรค อาจกล่าวถึงประโยชน์ของใบพลูได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ใบพลูใช้บริโภคร่วมกับหมากที่เรียกกันว่า "การกินหมาก" ซึ่งประชาชนชาวไทยในอดีตนิยมกินกันมาก แต่ปัจจุบันความนิยมในการกินหมากของคนรุ่นหลังลดน้อยลงไปมาก ที่เห็นได้ชัดว่ายังมีการบริโภคอยู่ ได้แก่ ประชาชนแถบจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนภาคอื่นก็มีเล็กน้อย แต่ต่างประเทศนั้น ยังมีอีกหลายประเทศที่ประชาชนนิยมการกินหมากกันอยู่จนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ประเทศปากีสถาน ประเทศศรีลังกา ประเทศอินเดีย ประเทศซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น จากการสอบถามคนไทยที่ยังคงกินหมากกันอยู่จนถึงทุกวันนี้ พบว่าพวกเขา กินกันจนติด ถ้าวันใดหรือเวลาใดที่ห่างการกินหมากมานานจะ เกิดอาการอยากกินขึ้นมาทันที บางคนบอกว่าเปรี้ยวปากอยากกินหมาก

2. ประโยชน์ของใบพลูในทางเภสัชกรรม ในปัจจุบันได้มีการสกัดเอาน้ำมันหอมระเหยจากใบพลูไปทํายาเพื่อยับยั้งการเจริญเติบโตของ เชื้อแบคทีเรียและ เชื้อราที่เป็นสาเหตุของ

ภาพที่ 2.1 แสดงลักษณะต้นพื้เหลืองและต้นพื้เขียว

พื้เหลือง

พื้เขียว

โรคต่าง ๆ เช่น โรคหิวาต์ และโรคไทฟอยด์ นอกจากนี้ใบพลูเองยังมีสรรพคุณในการแก้โรคต่าง ๆ เช่น แก้ปวดท้อง แก้ลมพิษ เมื่อนำเอาใบพลูไปสกัดจะได้น้ำมันหอมระเหย ซึ่งน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากใบพลู จะมีส่วนประกอบของสารเคมีดังต่อไปนี้ คือ

chavicaol	7.2 - 16.7%
chavibetol	2.7 - 6.2%
Eugenol	26.8 - 42.5%
P-cymene	1.2 - 2.5%
Cincole	2.4 - 4.8%
Engenol melhyl ether	4.2 - 15.8%
Caryophyllene	3.0 - 9.8%
Cadinene	2.4 - 8.8%

นอกจากนี้ยังพบ Amino acid, vitamin c, Arakene

จากการทำใบพลูมีน้ำมันหอมระเหย และมีส่วนประกอบของสารเคมีตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้พลูมีสรรพคุณในทางเภสัชกรรม ดังต่อไปนี้

1. ใบพลูมีคุณสมบัติเป็นยากระตุ้นน้ำลาย ขับเสมหะ ขับเหงื่อ แก้ปวดท้อง แก้ลมพิษ แก้คัดจมูก และใช้ทำเป็นยาอมกลั้วคอแก้เจ็บคอ

2. น้ำมันพลูซึ่งสกัดได้จากใบและมีส่วนประกอบของสารเคมีดังกล่าวข้างต้นนี้ สามารถนำเอามายับยั้งการเจริญเติบโตของแบคทีเรีย

1 : 5,000 ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อวัณโรค

Mycobacterium tuberculosis

1 : 4,000 ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้ออหิวาต์

Vibrio cholerae

1 : 3,000 ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อไทฟอยด์ *Salmonella*

typhosum และเชื่อบิด *Shigella flexneri*

1 : 2,000 ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อ *Escherichia coli* และ

Micrococcus pyogenes var, aureus

น้ำมันพืชมักมีฤทธิ์ในการต่อต้านเชื้อแบคทีเรีย เช่น *Micrococcus pyogenes* var. *albus*, *M. pyogenes* var. *aureus*, *Bacillus subtilis*, *b. megaterium*, *Diplococcus pneumoniae*, *Escherichia coli* ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีฤทธิ์ต่อต้านเชื้อรา เช่น *Aspergillus niger*, *A. oryzae* และ *Fusarium oxysporum* ฤทธิ์ต่อต้านเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากสารเคมี

3. น้ำมันจากใบพลูช่วยลดความดันโลหิต ยับยั้งการบีบตัวและการคลายตัวของหัวใจในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

แหล่งปลูกพลูในประเทศไทย

สภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศของประเทศไทย สามารถปลูกพลูได้ในทุกภาคของประเทศ แต่เนื่องจากพลูเป็นพืชที่ต้องการน้ำอย่างสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาการเพาะปลูก ดังนั้น การปลูกพลูเพื่อที่จะให้ได้ผลดีบริเวณเพาะปลูก จึงควรอยู่ใกล้แหล่งน้ำหรือมีการชลประทานที่ดีตลอดทั้งปี ปัจจุบันแหล่งปลูกพลูที่สำคัญของประเทศไทยจึงอยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจังหวัดที่มีการปลูกมาก ได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี นครปฐม ฉะเชิงเทรา และกรุงเทพมหานคร ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีการปลูกพลูเช่นกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วเพื่อใช้บริโภคในท้องถิ่น จังหวัดที่มีการปลูกมากได้แก่ จังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนการปลูกพลู

1. การเลือกที่และการเตรียมดิน

ดินที่เหมาะสมแก่การปลูกพลู ควรเป็นดินร่วนซุยมีอินทรีย์วัตถุมาก ระบายน้ำได้ดี ฝนฤดูฝน หรือในฤดูที่มีน้ำไหลบ่า น้ำต้องไม่ท่วมถึงหรือขัง ระดับน้ำใต้ดินต่ำ จากการศึกษาพบว่า แหล่งปลูกพลูเพื่อการค้า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งนิยมปลูกพลูเหลือง สภาพดินที่ปลูกมักเป็นดินแดงที่ร่วนซุยไม่ขังน้ำ ส่วนแหล่งปลูกพลูในภาคกลาง ซึ่งเกษตรกรนิยมปลูกพลูเขียว ดินที่ปลูกพลูก็เป็นดินร่วน ซึ่งการปลูกพลูทั้งสองพันธุ์นี้ จะปลูกในแหล่งที่มีน้ำหรือสามารถจัดหาน้ำมารดได้ในฤดูแล้ง

อนึ่ง จากการศึกษาพบว่า แหล่งปลูกพืชเพื่อการค้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่เกษตรกรนิยมปลูกพืชเหลืองนั้นจะปลูกพืชบนพื้นที่ราบสภาพดินที่ปลูกมักเป็นดินแดงร่วนซุยไม่ขังน้ำ โดยดินที่ปลูกนั้นมักเป็นส่วนเก่าที่ผ่านการปลูกพืชอื่นมาแล้ว เช่น การปลูกข้าวโพด การปลูกข้าว ก่อนจะเริ่มปลูกพืชจึงต้องขุดกลับหน้าดินหรือใช้รถแทรกเตอร์ไถกลับหน้าดินประมาณ 2-3 ครั้ง การไถแต่ละครั้งควรทิ้งระยะห่างประมาณ 15 วัน เพื่อให้ดินชั้นล่างได้มีโอกาสตากแดดเป็นการกำจัดวัชพืชและเชื้อโรคในดิน หลังจากนั้นจึงปรับหน้าดินให้เรียบโดยแรงคน หรือจะใช้วิธีไถพรวนหรือคราดโดยรถแทรกเตอร์ก็ได้ แล้วใช้ไม้ปักระยะไว้เพื่อทำแนวสำหรับปักค้ำและขุดหลุมปลูกต่อไป

ส่วนแหล่งปลูกพืชเพื่อการค้าในภาคกลางของประเทศไทยที่เกษตรกรนิยมปลูกพืชเขียว นั้น ดินที่ปลูกพืชจะเป็นดินร่วนซุย และเนื่องจากสภาพภูมิประเทศของภาคกลางเป็นที่ราบลุ่ม จึงต้องทำการปลูกพืชแบบยกร่อง เพื่อป้องกันน้ำท่วมขังรากพืช โดยทั่วไปเกษตรกรจะยกร่องขนาดกว้าง 2.5-3 เมตร ท้องร่องลึก 1 เมตร ยาวตามความต้องการ แล้วขุดดินทิ้งไว้ประมาณ 15 วัน แล้วจึงใช้ไม้ปักระยะเพื่อทำแนวสำหรับปักค้ำ

การใช้ปุ๋ย

จากสภาพพื้นที่เพาะปลูกในปัจจุบันพบว่า พื้นที่เหล่านี้ผ่านการเพาะปลูกพืชอื่นมาแล้ว หรือได้ปลูกพืชมามากหลายปีแล้ว ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุในดินที่จะเป็นอาหารของพืชนั้นมีน้อยลง ปุ๋ยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะไปทำให้ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชนั้นมี ความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกพืชเพื่อที่จะให้ได้ผลดี ทำให้พืชมีการเจริญเติบโตของลำต้น กิ่ง ก้าน ใบ และดอก ซึ่งปุ๋ยที่ใช้กับดินพลูนั้น จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรใช้ทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี

ปุ๋ยคอก

ปุ๋ยคอกที่เกษตรกรนิยมใช้ได้แก่ มูลวัวและมูลควาย โดยที่ใช้ปุ๋ยคอกตั้งแต่เริ่มปลูกด้วยการคลุกเคล้าปุ๋ยมูลวัวหรือมูลควายผสมกับดิน โดยใส่ปุ๋ยประมาณ 0.5 กิโลกรัม ต่อ 1 หลุม แล้วหลังจากนั้นจะใส่ปุ๋ยคอกอีกประมาณ 2-2.5 กิโลกรัม ต่อค้ำทุก ๆ 3 เดือน ดังนั้นเกษตรกรจะใส่ปุ๋ยคอกปีละ 4 ครั้ง สาเหตุที่ใส่ปุ๋ยคอกอย่างสม่ำเสมอหลังจากเริ่มปลูกแล้ว เพราะถ้าหากใส่ปุ๋ยในปริมาณไม่เพียงพอต่อต้นพลูแล้วจะทำให้ลำต้นพลูมีข้อสั้น ๆ

ปุ๋ยเคมี

แม้ว่าพืชมะเขือเทศต้องการอินทรีย์วัตถุที่จะได้จากแร่ธาตุในดินแล้ว พืชยังต้องการปุ๋ยเคมีด้วย เพื่อช่วยเร่งการเจริญเติบโตของใบพืชม จากการศึกษาพบว่าปุ๋ยที่เกษตรกรนิยมใช้ใส่ต้นพืชมะเขือเทศ ได้แก่ ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ซึ่งมักจะใส่หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วทุกครั้งในปริมาณครั้งละ 1 ช้อนแกงต่อค้าง โดยที่พืชมะเขือเทศจะเก็บผลผลิตได้ประมาณ 28-30 วัน ต่อครั้ง ดังนั้น ใน 1 ปี จึงเก็บผลผลิตได้ 12 ครั้ง การใส่ปุ๋ยเคมีหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตจึงใส่ปุ๋ยเคมีประมาณ 12-14 ครั้ง ต่อปีด้วย

อนึ่ง การใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ในแหล่งเพาะปลูกแต่ละแหล่งด้วย หากดินที่เพาะปลูกพืชมะเขือเทศมีความอุดมสมบูรณ์ดี ปริมาณนี้จะมีเพียงพอก็ได้ แต่จากการที่สำรวจงานเขตพื้นที่ศึกษา พบว่าดินมีอุดมสมบูรณ์ในระดับปานกลาง จึงต้องใช้ปุ๋ยเข้าช่วยในอัตราดังกล่าวข้างต้น

การเตรียมพันธุ์พืชมะเขือเทศสำหรับปลูก

การเตรียมพันธุ์พืชมะเขือเทศนั้น วิธีที่เกษตรกรนิยมใช้กันมากที่สุดคือการปลูกพืชมะเขือเทศและพืชมะเขือเทศเหลือง ได้แก่ การตัดปักชำ โดยเกษตรกรใช้กิ่งหรือยอดกระโดนที่สมบูรณ์ไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไป ยาวประมาณ 5 ข้อ นำไปปักชำในแปลงชำเถาแก่ที่เตรียมไว้ ถ้าเป็นชำเถาแก่ใหม่เกษตรกรจะนำมาสักน้ำเสียก่อนเพื่อลดความเป็นด่าง จากนั้นนำมากองเป็นแปลงหนาประมาณ 15 นิ้ว แปลงชำควรมีหลังคาพรางแสงรำไร แล้วนำพืชมะเขือเทศที่เตรียมไว้ไปปักลงในชำเถาแก่ให้ลึกประมาณ 2 ข้อ หลังจากนั้นต้องรดน้ำทุกวันไม่ให้แห้งหรือแฉะจนเกินไป ประมาณ 1 เดือน ก็แยกนำไปปลูกได้เมื่อน้ำขุ่นที่ปักชำแตกยอดอ่อนและมีรากแข็งแรงดีแล้ว

การเตรียมค้างพืชมะเขือเทศ

เนื่องจากพืชมะเขือเทศเป็นพืชที่มีลำต้นอ่อนไม่สามารถยืนต้นได้โดยลำพัง จำเป็นต้องอาศัยสิ่งอื่น เป็นที่ยึดเหนี่ยวหรือพืชมะเขือเทศ สิ่งที่ยึดพืชมะเขือเทศนี้เรียกว่า "ค้าง" ค้างพืชมะเขือเทศที่นิยมใช้แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ค้างมีชีวิตหรือค้างไม้เป็น คือ ต้นไม้ยืนต้นที่มีลำต้นตรงและแข็งแรง เจริญเติบโตเร็ว มีระบบรากลึกและมีใบเขียวตลอดปี ต้นไม้ที่เหมาะสมจะใช้เป็นค้างพืชมะเขือเทศได้แก่

ภาพที่ 2.2 แสดงความยาวของ เถาผลที่ตัดปักชำ

016106

ดินทองกลางและดินยอบ่า เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรใช้ทำค้ำปลูกพญาตั้งแต่บรรพบุรุษ เนื่องจากดินทองกลางมีคุณสมบัติพิเศษ คือ โตเร็ว ปลูกง่าย พุ่มโปร่ง มีใบมากเป็นร่มเงาได้อย่างดี

2. ค้างไม้มีชีวิต ได้แก่ เสาไม้เนื้อแข็งชนิดต่าง ๆ เช่น เสาไม้กั้นเกรา ไม้ตะเคียน เป็นต้น ชาวสวนพญาที่ยึดอาชีพปลูกพญาไม่น้อยกว่า 20 ปีแล้ว มักจะใช้ไม้เนื้อแข็งเหล่านี้เป็นค้ำ ขนาดของค้ำไม้เป็นเสาสี่เหลี่ยม ขนาด 4 x 4 นิ้ว ยาวประมาณ 4 เมตร แต่ปัจจุบันหาได้ยากและราคาแพงมาก เกษตรกรจึงได้หาวัสดุอื่นมาทำค้ำพญาแทนไม้เนื้อแข็ง โดยใช่วัสดุที่มีราคาถูกกว่าไม้เนื้อแข็งและหาได้ง่าย ซึ่งเกษตรกรที่มีฐานะยากจนสามารถปลูกพญาได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้เกษตรกรที่สวนพญาอยู่แล้วให้สามารถขยายการปลูกพญาได้มากยิ่งขึ้น โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง ค้างต่าง ๆ ที่ใช้แทนไม้เนื้อแข็ง ได้แก่

2.1 ค้างอิฐก่อเป็นรูปเสาสี่เหลี่ยมด้านเท่า ขนาดค้ำเท่าความยาวของอิฐ ใช้ไม้ไผ่หรือไม้ลวกทาบแกนกันหักเทปูนทับและทรานลึกลงไปในดิน 50 เซนติเมตร และก่อสูงจากดิน 3.5 เมตร

2.2 ค้างเสาซีเมนต์เสริมเหล็กสามเหลี่ยมด้านเท่า ขนาดหน้าโคนเสากว้าง 6 นิ้ว ปลายเรียวเหลือ 4 นิ้ว ยาว 4 เมตร

3. ค้างเสาซีเมนต์เสริมเหล็กสี่เหลี่ยมด้านเท่าขนาด 4 x 4 นิ้ว ยาว 4 เมตร

4. ท่อซีเมนต์ยหินชั้น 2 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 นิ้ว ยาว 4 เมตร

5. ท่อน้ำชั้นหนึ่งขนาด 4 นิ้ว หรือ 6 นิ้ว ยาว 4 เมตร

6. ไม้ไผ่ตง ความยาวประมาณ 4 เมตร ซึ่งจะมีอายุใช้งานประมาณ 2 ปี จึงต้องปักแซมทดแทนไม้อื่นที่ผุอยู่เสมอ

การจัดระยะการปลูก

หลังจากการเตรียมดินเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะทำการปักค้ำและปลูกพญา ต้องจัดระยะการปลูกให้ถูกต้องเสียก่อน โดยใช้ระยะการปลูกที่เหมาะสมไม่ควรห่างหรือชิดจนเกินไป เพราะถ้าระยะการปลูกห่างเกินไปจะทำให้ปลูกพญาได้น้อยค้ำ เป็นการเสียเนื้อที่โดยเปล่าประโยชน์ หากระยะเวลาปลูกชิดจนเกินไปจะทำให้ต้นพญาเบียดชิดกันและไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควรแล้วยังทำให้การดูแลรักษาทำได้ยาก ทำให้เกิดโรคได้ง่าย ระยะการปลูกทั่วไปที่นิยมปลูกกันใช้ระยะการปลูก 1.25 x 1.5 เมตร (ระยะห่างระหว่างต้น 1.25 เมตร และห่างระหว่างแถว 1.5 เมตร) ในเนื้อที่ 1 ไร่ จะปลูกพญาได้ประมาณ 832 ค้ำ สำหรับการปลูก

บนพื้นที่ราบและระยะการปลูก 1.25 x 1.5 เมตร (ระยะห่างระหว่างต้น 1.25 เมตร และห่างระหว่างแถว 1.5 เมตร) ในเนื้อที่ 1 ไร่ จะปลูกพื้ได้ประมาณ 512 ค้าง สำหรับการปลูกแบบยกร่อง เมื่อจัดระยะการปลูกตามระยะที่ต้องการแล้วจึงใช้กิ่งไม้หรือไม้ไผ่รวกปักระยะที่จัดไว้ เพื่อเป็นที่หมายในการปักค้ำและปลูกพื้ต่อไป

การปักค้ำพื้

การปลูกพื้โดยใช้ค้ำไม้มีชีวิต ให้ขุดหลุมปักค้ำตามระยะการปลูกที่จัดไว้ขนาดหลุมที่ขุดต้องกว้างพอที่ค้ำจะปักลงได้ และลึกประมาณ 60 เซนติเมตร แล้วจึงนำค้ำที่เตรียมไว้ปักลงในดิน เล็งให้เป็นแถวเป็นแนวตามระยะการปลูกที่วางไว้ กลบดินที่โคนค้ำให้แน่น

การปลูกพื้โดยใช้ค้ำไม้เป็นหรือค้ำมีชีวิต ซึ่งได้แก่ ต้นทองหลาง โดยเกษตรกรจะใช้ไม้ทองหลางที่เป็นกิ่งไม้อ่อนหรือแก่จนเกินไป สักกระดังวา หรือสีน้ำตาลอ่อน ยาวประมาณ 3 เมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 นิ้ว โดยปลูกระยะ 1.25 x 1.5 เมตร การปลูกต้นทองหลางเป็นค้ำนั้นโดยทั่วไปมี 2 วิธี ด้วยกันคือ

1. นำกิ่งทองหลางที่เตรียมไว้ปลูกในหลุมเลย โดยขุดหลุมลึกประมาณ 30 เซนติเมตร นำดินโคลนที่รองใส่ให้เต็มหลุม นำกิ่งทองหลางใส่ลงไป กลบดินให้เสมอรดน้ำทุกวันวันละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 1-2 เดือน ก็สามารถใช้เป็นค้ำได้ เหตุที่เกษตรกรใช้ดินโคลนใส่หลุม เพราะดินโคลนช่วยให้การออกรากดีขึ้นและไม่ทำให้กิ่งช้ำ

2. โดยการตอนก่อนปลูก สำหรับการตอนนั้นให้ควั่นกิ่งที่ต้องการโดยให้รอยควั่นห่างกัน 1-2 นิ้ว ทิ้งไว้ 1 เดือน โดยไม่ต้องหุ้มจะมีรากอ่อนออกมา หลังจากนั้นก็สามารถตัดนำไปปลูกได้ โดยปลูกเหมือนกับวิธีแรก

การใช้ต้นทองหลางเป็นค้ำนี้ เมื่อดันทองหลางเริ่มแตกยอด ต้องตัดแต่งกิ่งเหลือยอดไว้เพียงยอดเดียว กิ่งข้างต้องหมั่นตัดแต่งเพื่อให้ลำต้นตรง

วิธีปลูกพื้

ชาวสวนพื้นิยมปลูกพื้ในเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นฤดูฝน จะทำให้ต้นพื้ตั้งตัวได้เร็ว ก่อนจะนำยอดพันธุ์พื้ลงปลูก ต้องขุดหลุมปลูกโดยขุดห่างจากค้ำพื้ประมาณ 6 นิ้ว ทั้งทางด้านเหนือและด้านใต้ของค้ำ ด้านละ 1 หลุม (ค้ำละ 2 หลุม) ให้มีขนาดกว้างยาวและลึกเท่ากับ 30 x 40 x 40 เซนติเมตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรจะใส่ปุ๋ยคอก

ภาพที่ 2.3 แสดงต้นพลูเมื่ออายุประมาณ 1-2 เดือน

รองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอกที่ใส่ได้แก่ มูลวัว โดยใส่มูลวัวประมาณหลุมละ 0.5 กิโลกรัม ผสมกับดิน ใส่ลงในหลุมจนเหลือระยะห่างจากปากหลุมประมาณ 6-8 นิ้ว แล้วจึงนำยอดพันธุ์พืชที่ชำไว้ลงปลูก โดยหันทางด้านที่มีรากหรือดินตุ๊กแกออกนอกค้ำ เพื่อให้รากที่แตกใหม่เดินสะดวก แล้วกลบดินให้แน่นพอประมาณ เมื่อปลูกเสร็จต้องรดน้ำให้ชุ่ม หัววัสดุพรางแสงแดดบังให้ต้นพืชที่ปลูกใหม่ โดยใช้กิ่งไม้ที่มีใบมาก ๆ เช่น ใบมะพร้าว หรือใบปรัง บักล่อมต้นพืช แต่ไม่ควรให้ทึบมากเกินไป ควรเปิดช่องว่างไว้สำหรับน้ำค้าง น้ำฝน แสงสว่างและอากาศจะได้เข้าถึง เมื่อดินปลูกตั้งตัวได้แล้วจึงค่อยถอนที่พรางแสงแดดออก การรดน้ำต้องทำทุกวันถ้าฝนไม่ตก จนกว่าต้นพืชจะเจริญเติบโตและแข็งแรง ในระยะเริ่มปลูกนี้ต้องหมั่นตรวจดูไม่ให้วัสดุพรางแสงแดดหักหรือล้มทับต้นพืช โดยเฉพาะยอดพืชที่แตกออกใหม่ จะทำให้ยอดหักเสียหาย

การดูแลรักษา

1. การตัดแต่งและผูกยอดพืช

หลังจากปลูกพืชได้ประมาณ 30-50 วัน ต้นพืชจะแตกยอดอ่อนประมาณต้นละ 3-5 ยอด ให้เลือกแต่ยอดที่แข็งแรงและสมบูรณ์ไว้เพียงต้นละ 2-3 ยอด การปล่อยยอดไว้มากเกินไปจะทำให้อาหารที่ส่งไปเลี้ยงลำต้นไม่เพียงพอ ต้นอาจแคระแกรนได้ ดังนั้น ในค้ำหนึ่ง ซึ่งมีต้นพืช 2 ต้น จะเหลือยอดพืชที่สมบูรณ์เพียง 4-6 ยอด เมื่อดินปลูกเลี้ยงเกาะขึ้นค้ำ ต้องคอยมัดยอดพืชให้ติดค้ำด้วย เชือกฟางหรือวัสดุอื่น โดยมีดเป็นเปราะ ๆ ห่างกันประมาณ 5-10 เซนติเมตร (ประมาณ 2-3 ข้อ) ก่อนมัดควรจัดเถาและยอดให้กระจายอยู่รอบค้ำหรือมีระยะห่างกันรอบค้ำเท่า ๆ กัน ไม่ให้ยอดทับกันหรืออยู่รอบค้ำด้านใดด้านหนึ่ง มิฉะนั้นน้ำหนักเถาพืชจะถ่วงค้ำอยู่ด้านเดียว อาจทำให้ค้ำล้มหรือหักได้เมื่อดินปลูกโตขึ้น งานมัดยอดพืชจะมีมากในฤดูฝน เพราะ เป็นระยะที่ต้นพืชเจริญเติบโตดีและรวดเร็ว เมื่อพืชเจริญเติบโตถึงยอดค้ำหรือประมาณ 3-4 เมตร ให้ตัดยอดสูงพ้นค้ำออกทั้งหมดเพื่อบังคับให้พืชแตกกิ่งแขนงให้มาก

2. การกำจัดวัชพืชในสวนพืช ไม่ควรใช้ยาปราบวัชพืชหรือกากด้วยจอบเพราะจะทำให้ลายรากพืช การกำจัดควรใช้แรงคนขุดหรือถอนทิ้ง โดยเฉพาะวัชพืชที่อยู่รอบโคนพืชรักศมี 50 เซนติเมตร ควรกำจัดให้หมด เพราะรากของพืชจะกระจายหาอาหารอยู่ตามผิวดิน หากปล่อยวัชพืชไว้จะแย่งอาหารของต้นพืชได้ การกำจัดวัชพืชในสวนพืชจึงจำเป็นต้องปฏิบัติโดยสม่ำเสมอตลอดปี จากการศึกษพบว่าเกษตรกรจะกำจัดวัชพืชในสวนพืชด้วยวิธี การถอนหญ้าประมาณ 30 วันต่อครั้ง ดังนั้น ใน 1 ปี จึงถอนหญ้าประมาณ 12 ครั้ง

3. การพรวนดิน เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับพลู เพราะช่วยให้รากที่แผ่กระจายอยู่บริเวณผิวดินซอหาอาหารได้สะดวกขึ้น ทำให้ค้ำพลูแน่นแข็งแรงไม่โยกคลอน จากการศึกษพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะพรวนดินโคนค้ำพลู 3 เดือน ต่อครั้ง หรือปีละ 4 ครั้ง

4. การใส่ปุ๋ย

ปุ๋ยที่เกษตรกรทำสวนพลูนิยมใช้กันกับต้นพลูมี 2 ชนิดคือ ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี

ปุ๋ยคอก

ปุ๋ยคอกที่เกษตรกรนิยมใช้ คือ ปุ๋ยมูลวัวและมูลควาย โดยในปีหนึ่ง ๆ เกษตรกรจะใส่ปุ๋ยคอกประมาณ 4 ครั้ง ๆ ละ 2-2.5 กิโลกรัม ต่อค้ำ และอาจเพิ่มมากขึ้นเมื่อพลูมีอายุมากขึ้นเพื่อช่วยให้ผลผลิตของพลูเพิ่มขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น

ปุ๋ยเคมี

จากการศึกษาพบว่า ปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรนิยมใช้ได้แก่ ปุ๋ยเคมีเกรด 15-15-15 โดยเกษตรกรจะใส่ปุ๋ยเคมีทุกครั้งหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต เฉลี่ยแล้วใส่ปุ๋ยเคมีประมาณปีละ 12 ครั้ง ๆ ละ 1 ช้อนแกง ต่อค้ำ

5. การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

โรคและแมลงที่ก่อความเสียหายแก่ต้นพลูมีอยู่หลายชนิด แต่ละชนิดทำให้ต้นพลูมีลักษณะอาการที่ต่างกัน จึงต้องทำการป้องกันและกำจัด ดังนี้

5.1 โรครากเน่า โคนเน่า และเถาเน่า โรคนี้เกิดจากเชื้อไฟทอปทอรา (*Phytophthora palmivora*) โดยเชื้อนี้จะทำลายรากฝอยและลูกกลามไปยังส่วนต่าง ๆ ของต้นพลูที่อยู่ใต้ระดับผิวดิน และขยายไปจนถึงบนระดับผิวดินตามเถาและใบ ส่วนที่ถูกทำลายจะเน่ามีสีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลดำ และมีกลิ่นเหม็นเน่า เพราะโรคนี้ทำให้ท่อน้ำท่ออาหารของต้นพลูถูกทำลาย พลูจะเหี่ยวเฉาและตายในที่สุด การป้องกันและกำจัดโรคนี้อาจทำได้โดย

5.1.1 ควรให้แปลงที่เพาะปลูกมีการระบายน้ำที่ดี

5.1.2 ควรตัดแต่งกิ่งหรือแขนงตามบริเวณโคนต้นออกให้โปร่งแสงพอควร เพื่อให้อากาศถ่ายเทสะดวก พร้อมทั้งหมั่นกำจัดวัชพืช

5.1.3 เมื่อพบต้นพลูที่เป็นโรคนี้ ต้องรีบขุดต้นและรากออกให้หมดและนำไปเผาทำลายทิ้ง แล้วราดด้วยยาประเภทซิลิเฟนิมิด เช่น แคปตาโฟล ในอัตรา 4 ช้อนโต๊ะ ต่อน้ำ 20 ลิตร ให้ทั่วแล้วจึงปลูกซ่อมใหม่

5.1.4 นอกจากนี้อาจป้องกันโรคนี้ได้โดยการรดโคนต้นด้วยสาร

ริโอดิมิลขนาด 0.5 กรัม ทุก ๆ 2 เดือน

5.2 โรคแอนแทรกโนส เกิดจากเชื้อไรซอกโทเนีย (Rhizoctonia Solnai) โดยเชื้อนี้จะเข้าทำลายใบของพญาท้าวให้เกิดเป็นจุดสีน้ำตาลดำ ระยะแรกโรคจะเกิดเป็นมากตามขอบหรือปลายใบ แล้วลุกลามเข้ามายังผิวน้ำ ซึ่งจะทำให้ใบไม่เป็นที่ต้องการของตลาด นอกจากนี้โรคนี้อาจเกิดกับรากและโคนต้นพญาท้าว ทำให้เปลือกเน่าร้อนออกจากเนื้อเยื่อภายในได้ง่าย ต่อมาเนื้อเยื่อภายในจะถูกทำลายเกิดมีอาการเน่าเป็นสีน้ำตาลเข้ม บางครั้งพบว่ามียีสของเชื้อสีน้ำตาลเกิดอยู่บนส่วนที่ถูกทำลาย เส้นใยอาจเกาะกลุ่มเป็นก้อนเล็ก ๆ ทำหว่าเข็มหมุด เกิดระหว่างเปลือกและเนื้อเยื่อภายในหรือบนผิวนอกของเปลือก เมื่อพญาท้าวเป็นโรคนี้น้ำในชั้นรุนแรง ใบจะเหลืองและเหี่ยวและอาจตายในที่สุด การป้องกันและกำจัดโรคนี้อาจทำได้โดย

5.2.1 เก็บใบที่เป็นโรคออกทำลาย

5.2.2 พ่นสารเคมีพวกสารประกอบทองแดง เช่น คูปราวิท ฟีนอกซ์ หรือบอร์โดมิกเลอร์ ทุก 2 สัปดาห์

5.3 เพลี้ยไฟ ไรแดง จะระบาดมากในฤดูฝน ควรป้องกันหรือกำจัดด้วยสารเคมีพวก มาลาธาออน พาราธาออน หรือเมทโธมิล

5.4 ไล่เดือนฝอย จะเข้าทำลายรากและเป็นสาเหตุของโรครากเน่าและโคนเน่าต่อไป นอกจากนี้ยังทำให้เกิดโรครากเน่า การป้องกันใช้ยาคุมราแทร์ 5 กรัม ต่อ 1 ค้าง โดยหยอดลงไปบนหลุมก่อนปลูก

การเก็บผล

พญาท้าวสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิต คือ ใบ ได้ครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ 10-12 เดือน หรือ 1 ปี ผลผลิตของพญาท้าวที่เก็บได้ในครั้งแรกจะมีปริมาณน้อย จะให้ผลผลิตโดยเฉลี่ยสูงในช่วงอายุระหว่าง 1 1/2 - 5 ปี หลังจากนั้น ปริมาณผลผลิตจะค่อย ๆ ลดลง พร้อมทั้งใบจะมีขนาดเล็กลงด้วย แต่ถ้าได้รับการบำรุงรักษาดี จะยังคงสามารถเก็บผลผลิตได้ต่อไปเรื่อยๆ จนอายุประมาณ 7 ปี ซึ่งการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะเก็บได้ประมาณ 1 เดือนต่อครั้ง สำหรับการเก็บนี้ทำให้เลือกเก็บเฉพาะ 3 ใบแรกในก้านเดียวกัน พร้อมกับตัดแต่งกิ่งไปด้วย เพราะในกิ่งเดียวกันอาจมีตาหรือใบอ่อนออกมาอีก จะหักออกให้เหลือเพียงตาเดียวเท่านั้น ซึ่งจะทำให้พญา

ภาพที่ 2.4 แสดงใบพลูเป็นโรคแอนแทรกโนส

สมบูรณ์และใบมีขนาดใหญ่ นอกจากนั้นยังทำให้อายุการเก็บเกี่ยวนานอีกด้วย การเก็บเกี่ยวผลผลิตนั้นเกษตรกรจะยืนเก็บในแนวร่อง แต่ถ้าสูงขึ้นจนมือเดิไม่ถึง ก็จะใช้เก้าอี้ไม้สูงประมาณ 5 เมตร ปีนขึ้นเก็บ

การตลาดของพลู

จากการศึกษาพบว่า การตลาดของพลูที่ผลิตในประเทศไทยจะแยกอย่างเด่นชัดตามพันธุ์ของพลูที่ปลูก กล่าวคือ พลูเหลือง ซึ่งมีรสไม่เผ็ดมาก เป็นที่นิยมของผู้บริโภคในประเทศ ขณะที่พลูเขียวซึ่งมีรสเผ็ด จะเป็นที่นิยมของผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศ การตลาดของพลูจึงอาจแยกตามพันธุ์พลูได้ดังนี้

พลูเหลือง การจำหน่ายพลูของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ใน 2 ลักษณะ คือ จำหน่ายเป็นพลูสดและพลูนاب (พลูนاب คือ การนำใบพลูสดไปนอบบนกระเบื้องหรือกระทะที่มีความร้อน นอบกลับไปกลับมาจนแห้ง ใบพลูจะแห้งสนิท จะทำให้เก็บไว้ได้นาน ใบพลูสดประมาณ 4-5 กิโลกรัม จะได้พลูนاب 1 กิโลกรัม เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำพลูนابต่อเมื่อปริมาณผลผลิตพลูมีมากเกินไปเกินความต้องการของตลาด ซึ่งนาน ๆ ครั้งจะเกิดภาวะเช่นนี้) การจำหน่ายต้องผ่านพ่อค้าคนกลางในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จังหวัด จนถึงพ่อค้าคนกลางในระดับภาคตามเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น ซึ่งการจำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางจะเป็นในลักษณะคละกัน ไม่มีการกำหนดมาตรฐานหรือขนาดแต่อย่างใด เพียงแต่ใช้วิธีสังเกตคร่าว ๆ โดยดูจากใบพลูที่มีลักษณะสวย คือ ใบมีขนาดใหญ่และไม่มีตำหนิ

พลูเขียว เนื่องจากเป็นพลูที่มีรสเผ็ดกว่าพลูเหลือง ประชาชนในประเทศไม่นิยมบริโภค แต่กลับเป็นที่ชื่นชอบของตลาดต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศบาห์สถาน และประเทศซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น การจำหน่ายนั้นเกษตรกรจะจำหน่ายในลักษณะพลูสด โดยขายผ่านพ่อค้าคนกลางที่จะมารับซื้อถึงสวน โดยไม่มีการกำหนดมาตรฐานหรือขนาดแน่นอนแต่อย่างใด เพียงแต่ดูพลูใบสวยและขนาดใบใหญ่ประมาณฝ่ามือผู้ใหญ่ ไม่มีรอยตำหนิ แล้วพ่อค้าจะกำหนดราคาจำหน่าย เพื่อต่อลงกันจนเป็นที่พอใจ จากนั้นพ่อค้าคนกลางจะทำการคัดเลือกพลูที่รับซื้อมานั้นอีกครั้ง เพื่อจำหน่ายให้พ่อค้าส่งออก

ภาพที่ 2.5 แสดงการเรียงและบรรจุผลเหลียงเพื่อจำหน่าย

ด้านการส่งออกผลไม้ไปจำหน่ายตลาดต่างประเทศ ตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา มีปริมาณการส่งออก 760 ตัน และได้เพิ่มขึ้นเป็น 4,046 ตัน ในปี 2530 คิดเป็นมูลค่าการส่งออกจาก 5.7 ล้านบาท ในปี 2520 เป็น 57.3 ล้านบาท ในปี 2530 โดยมีประเทศปากีสถานเป็นลูกค้าที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งการใช้ประโยชน์ของประเทศปากีสถานส่วนใหญ่ใช้บริโภคกับหมาก เช่นเดียวกับการบริโภคผลของคนไทย

การนำเข้าของประเทศไทยมีลักษณะค่อนข้างทรงตัว คือ ในปี 2524/25 และ 2525/26 นำเข้า 3,934 ตัน และ 3,909 ตัน ตามลำดับ แต่ในปี 2526/27 ปริมาณนำเข้าลดลงเหลือ 3,408 ตัน และเพิ่มเป็น 3,848 ตัน ในปี 2527/28 มูลค่าการนำเข้ากลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 95.19 ล้านบาท ปี 2524/25 เป็น 121.24 ล้านบาท ปี 2527/28 โดยนำเข้าจากประเทศที่สำคัญ 4 ประเทศ คือ ประเทศศรีลังกา ประเทศไทย ประเทศบังคลาเทศ และประเทศอินเดีย (ตามตารางที่ 2) แต่การนำเข้าจากประเทศศรีลังกาและประเทศไทยมากที่สุด โดยแต่ละปีนำเข้ามากกว่าร้อยละ 80 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด ทางด้านส่วนแบ่งการตลาดปรากฏว่า ประเทศศรีลังกาได้เปรียบส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด เนื่องจากได้เปรียบด้านระยะทางการขนส่งใกล้ประเทศไทย ส่งผลให้ราคานำเข้าผลจากประเทศศรีลังกาอยู่ในระดับต่ำกว่าผลจากประเทศไทย ทำให้ประเทศศรีลังกาเป็นคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทยในการส่งออกผลไม้ไปยังประเทศไทย

การขยายตลาดต่างประเทศ

จากที่กล่าวแล้วว่า ประเทศศรีลังกาได้เปรียบประเทศไทยในแง่ของการขนส่งที่ระยะใกล้กับประเทศลูกค้ารายใหญ่ คือ ประเทศไทย มากกว่าประเทศไทย ดังนั้น การส่งออกจึงควรปรับปรุงคุณภาพของผลไม้ให้มากขึ้น และในขณะเดียวกันก็ควรพยายามลดค่าใช้จ่ายในการผลิตและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ให้ต่ำลงด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาตลาดเดิมไว้และสามารถทำให้ขยายตลาดต่างประเทศได้อีกด้วย โดยเฉพาะตลาดทางแถบประเทศบริเวณเอเชียใต้ เช่น ประเทศอินเดียและอาฟกานิสถานที่นิยมการกินหมากเช่นกัน การเพิ่มคุณภาพผลผลิตและลดราคาผลผลิตให้ต่ำลง จะทำให้ต่างประเทศหันมาสนใจสินค้าไทยมากขึ้น

ตารางที่ 2

ปริมาณและมูลค่านำเข้าพลูของประเทศปากีสถาน

ปริมาณ : ตัน

มูลค่า : พันรูปี

ปี	2524/25		2525/26		2526/27		2527/28	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ศรีลังกา	1,900	48,989	1,509	39,278	1,594	49,594	1,699	54,707
ไทย	1,657	38,388	1,765	48,709	1,179	40,866	1,591	54,355
บังคลาเทศ	362	7,431	483	9,984	470	10,451	494	10,545
อินเดีย	-	-	141	3,725	149	2,642	34	617
อื่น ๆ	15	378	11	296	16	569	30	1,014
รวม	3,934	95,186	3,909	101,992	3,408	104,122	3,848	121,238

ที่มา : Pakistan Foreign Trade Statistics

หมายเหตุ : ปีการค้าของประเทศปากีสถานเริ่มในเดือนกรกฎาคมของทุกปี